

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 13.6.2005 62. vuosikerta Numero 2 Sivun 3

Herneestä kotimaista valkuaisista eläimille

Pirjo Peltonen-Sainio ja Markku Kontturi, MTT

Eurooppalainen rehuvalkuaisen tuotanto ja saatavuus ovat kohdanneet useita mullistuksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Niinpä Suomi on muiden EU-maiden tapaan riippuvainen tuontivalkuaisesta. Herne tarjoaa kotoisen vaihtoehdon, mutta sen viljelyalan pitäisi kymmenkertaistua. MTT:ssä on selvitetty, miten tämä voisi onnistua.

Rehuvalkuaisen omavaraisuus on Suomessa muiden EU-maiden tapaan alhainen. Vain noin 30 % käytetystä rehuvalkuaisesta tuotetaan EU:n sisämarkkinoilla, loput on tuotava ulkoa. EU:n viimeaikainen laajentuminen ei ole parantanut tilannetta.

Iso-Britanniassa riehunut hullunlehmäntauti, BSE, johti lihaluujauhon käyttökieltoon eläinten rehujen valkuaislähteenä. Tämä lisäsi tuntuvasti kasviperäisen valkuaisen kysyntää koko EU-alueella.

Valkuaista soijasta, rypsiä ja rapsista

Tärkein kotieläinten valkuaisenlähde on tuontisoija. Maailman soijantuotannossa hyödynnetään kuitenkin laajasti geneettisesti muunneltuja eli niin sanottuja GM-lajikkeita. Niistä on pidettävä kaikissa vaiheissa erillään perinteisten soijalajikkeiden sato. Tämä aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia, mikä on nostanut rehuvalkuaisen hintaa. GM-vapaan soijan saatavuus on myös vähentynyt. Tilanne voi lauetta vain, jos eurooppalaisten asennoituminen GM-soijaan lieventyy tulevaisuudessa.

Valkuaisrikkaita lähteitä ovat soijan ohella kasviöljyteollisuuden sivutuotteina syntyvät rapsi- ja rypsiuristeet sekä -rouheet. Niiden määrää voidaan lisätä Suomessa vain siinä määrin kuin teollisuus pystyy viljelyttämään kotimaista rypsiä. Viimeaikaisten arvioiden mukaan viljelyala voinee laajeta meillä noin 100 000 hehtaariin. Tällöin kasviöljylle löytyy markkinoita.

Toisaalta jatkuva polttoaineiden hinnannousu luo markkinoita rypsi pohjaiselle biodieselille. Tällöin rypsi tuotantoalamme voisi suurentua enemmän kuin nyt ennakoitun reilun kolmanneksen verran. Rypsin viljelyn laajeneminen on mielenkiintoinen vaihtoehto jo viljelykiertojen monipuolistamisenkin takia. Silti sen viljelynto on heikentynyt viime vuosina ilmenneiden vaikeuksien vuoksi. Herne lupaa valkuaisista

Kiristynyt kysyntä tulee yhä nostamaan kasvivalkuaisen hintaa. Tuontiriippuvuuden vuoksi myös kotimaisia vaihtoehtoja on syytä tarkastella. Eräs sellainen on herne, jonka viljelyllä on meillä pitkät perinteet ja sen voi katsoa vakiintuneen meille. Tosin herneen tuotantoalat ovat olleet varsin pieniä viimeisten vuosikymmenten aikana.

Herneen tuotannon lisääminen vaikuttaa muutenkin kuin parantaen kotimaisen kasvivalkuaisen saantia. Se myös monipuolistaa peltoviljelyämme, joka on juuri nyt äärimmäisen yksipuolista. Viljelyn yksipuolisuus nakertaa jo tuleviakin tuotantoedellytyksiä.

Herne on typensitajakasvina mitä tervetullein viljelykiertojen monipuolistaja. Jotta viljely voisi laajentua merkittävästi, tulee sen ulottua nykyisen päätuotantoalueen, läntisen Suomen, ulkopuolelle. Ironista kyllä, tämän päivän vähäinen herneen tuotanto kärsii jo viljelykiertojen puutteesta. Tällöin ei ainoastaan menetetä herneen erinomaista esikasviarvoa, vaan myös lisätään tuotannon epävarmuutta kasvavien kasvinsuojeluongelmien myötä. Herneen menestykseksi viljely edellyttääkin herneelle sopivia lohkoja, joiden perusparannuksista ei ole tingitty.

Lisää hernetä viljelyyn

Kotimaista valkuaisista herneestä –hankkeessa selvitettiin, miten herneen viljelyn lisääminen onnistuisi. Herneen viljelyvarmuuden ja viljelyn kannattavuuden tulee parantua, jotta voimme lisätä valkuaisomavaraisuuttamme. Hankkeessa pyrittiin löytämään ne kotieläinryhmät, joiden ruokintaan hernevalkuainen sopii.

Hankkeessa oli kolme osaa: herneen satovarmuuden ja viljelyn kannattavuuden parantaminen lajikevalinnalla ja herneen viljelymenetelmiä kehittämällä, herneen säilöntämenetelmien ja rehukäytön kehittäminen sekä herneentuotannon talous.

Hanke toteutettiin vuosina 2002 - 2004 MTT:n, Helsingin yliopiston sekä yritysten yhteistyönä. Päärahoittaja oli maa- ja metsätalousministeriö, jonka Ruokinnan strategioiden talous –ohjelmaan hanke kuului.

Tämän liitteen artikkelit sivuilla 3 - 10 perustuvat hankkeen tuloksiin.

Lisätietoja: pirjo.peltonen-sainio@mtt.fi
puh. (03) 4188 2451

Yrjö Tuunanen/MTT:n arkisto

Herne on lupaava, kotimainen, valkuaisen lähde eläinten ruokintaan. Herneen viljelyn lisäämisen mahdollisuuksia ja rajoituksia selvitetään useissa tutkimuksissa.